

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési árak: Egész évre 10 korona, fél évre 5 korona,
negyed évre 2 korona 50 fillér. Egyes szám ára 10 fillér.
Közsegek, tanítók, iparosok és egyesületek, melyek egyenként, ha előfizetnek, 8 koronáért kapják a lapot.

Felelős szerkesztő: Dobay János.
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőséghez (Dobay János Kézdi-Vásárhelytől) intézendők.
Kiadóhivatal K.-Vásárhely az ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájában, hová a hirdetések s előfizetési pénzek küldendők.

Munka és társadalom.

Budapest, 1900. május 12.

Harmadfélezer évvel ezelőtt ütötte fel a világon fejét a szecsesszió, mikor a plebejusok szeczedáltak Rómából és ekkor mondotta el Menenius Agrippa meséjét a gyomorról és a végtagokról, példázván vele a társadalom alkotó elemeinek összetartozóságát. Ennek a mesének több ezer éves tanúsága még ma sem multa idejét. Példa rá a mi nemzetünk, a mi társadalmunk. Név szerint nem plebejusok és patribziusok állnak ugyan egymással szemben, de csak a név változott, a küzdelem ugyanaz. Csakhogy akkor régen csak két osztály küzdött, kiki a maga érdekeiért, ma az ellentétek száma megszaparodott.

Az állami szervezet bonyolódottabb formája bonyolódottabb társadalmat teremtet. Mindenik társadalmi osztálynak más a hagyománya, más a szerepe, mások az érdekei és mások az igényei. Ahol a társadalomnak ez az osztályokra való szakadása fokozatosan, mintegy természetesen ment végbe, — példa erre Anglia, — ott az ellentétek kevésbé élesek, mert a természetes fejlődés eltompította az ellentétek éleit. Mert Angliában minden modern társadalmi osztály multtal bir, részt vett a nemzet történetének fejleményeiben, küzdött a küzdőkkel és ünnepeit, ha ünnepnapok virradtak a nem-

zetre. Évszázadokon át egy más mellett élvén, minden osztály megtanulta, hogy megbecsülje a másikat: a kereskedő a törvényhozót, ki törvénybe iktatta a kereskedelem védelmét, de a lord is a kereskedőt, ki neki a gyapjuzsákat szállította, amelyen a lordok házában ült. Mindenik előtt ott lebegett végső célként a nemzet, az angol társadalom. Önzéstől ugyan nem volt egyik társadalmi osztály sem, de Angliában minden társadalmi osztályt külön s az egészet együtt, a brit oroszán kérlelhetetlen karmai biztosították.

A mi mai társadalmi osztályainkat nem a történelem, nem a fokozatos fejlődés teremtette meg. Hiszen a modern magyar állam csak 1867 óta él alig 30 esztendeje. Fél század előtt nálunk társadalomról, társadalmi osztályokról, modern értelemben szó sem lehetett, legkevésbé pedig magyar kereskedelmi és ipari társadalomról. A negyvenes években, mikor Angliában már a modern angol bank szervezetét iktatták törvénybe, mikor Párisban tudós elméletek alapján már phalanstéreket állítottak, nálunk Széchenyi-nek a lánczhidi vám kérdésében veszedelmes összetűzése volt a nemességgel. Ilyenképen mikor 1867-ben az alkotmányt restitúálták, Magyarországnak csak egy társadalmi osztálya volt, melynek történeti alapja és hagyományai voltak, melyet idefűzött a föld, az önvérével megvédett

földbirtok s ez a birtokos nemesség volt, mely ekkor már csak társadalmi osztályként élt, megszünvén a rendiség állami szerepe.

Az a kisszámú kereskedői osztály, ha ugyan épp csekélységénél fogva társadalmi osztálynak mondható — mely itt létezett — nagyrészt betelepített német burgerektől eredt s ha voltak is hagyományai, nem magyar hagyományok voltak. Kereskedőinknek törekvése, nevelése és érzelmei tökéletes ellentéte volt a magyar birtokos osztályainak. E történeti előzményekből erednek a mai Magyarország társadalmi ellentétei s az a helyzet, hogy az őstermelő és a kereskedő osztály illetén kettéválása mellett egységes magyar társadalmi és gazdasági élet nincs. Hogy mégis akkorát haladtunk rövid 30 év alatt, kivált gazdasági tekintetben, az inkább egyesek érdeme.

Sem egyes kereskedőké, sem egyes földbirtokosoké, hanem egyes kormányoké és egyes államférfiaké, vagy ha úgy tetszik: egyes politikai pártoké, mert nálunk quasi hivatalból létesítették azt, ami másutt nemzeti szükségként a társadalomból magától fejlődött. A zónatarifa például megtanított nálunk utazni, így keletkeznek iparágok állami kedvezmények alapján, így terjeszti a kötelező katonai szolgálat a testedzést, szóval így válik nálunk okozattá az, mi normális fejlődés mellett ok és viszont. Vagyis a mai rend-

T Á R G Y A.

A gainai leányvásár.*)

Irla: Nemes Ödön.

Olykor sokáig, sokáig elhallgattam a mócz fiesor egyszerű furulyája méla-bus dalait. Ugy éreztem mintha bánatos lelke olvadt volna azokba és meleg, rokonérzés fakadt szívemben a természet egyszerű fia iránt. Csak azt nem tudtam megérteni, hogy honnan veszi azt a kesergő bánatot, ő a kis szabadon él, mint az erdők madara s ha úgy tetszik, a szirtéken versenyt kuszhat az őrizetére bizott kecskefelkával.

Az ő osztályrésze a szabadság, a balzsamos lég és a magány ünnepies csendje, melyet néha csak a nyáj kolompja, az erdőmélyből fölható fejszeesapások zaja és a kristály vizű esermelyek misztikus moraja szakítanak meg.

Egy elzárt világ ez a havas-vidék. Mesze eső föld ez az emberek élők, pezsgő társadalmától, mely miként a nap melegít és éltet egyaránt és a mely nélkül kihe a szív kedélye s az elme tehetségeit kifejtetni erőtelen. A havasi oláh nép eme társadalmi elszigeteltsége és nem mint sokan vélik, százados elnyomottságára vezethetjük vissza zenéjének méla-

bus jellegét, valamint nagyfokú szellemi elmaradottságát is.

Az a szegény oláh nép, mely Erdély nyugati havasai között él s a melyet „mócz” néven ismerünk kétségtelenül hazarészünk lakosaink legműveletlenebb egyszersmind legszegényebb elemét alkotja. Pedig nem egy kedvező feltétel a mellett szól, hogy e nép kellő kultúra mellett, a vagyonosodás tekintetében is szép eredményt mutathatna föl, míg a mostani viszonyok között foglalkozása csakis szegényes állattenyésztésre, zsindely- és deszka-, valamint fadényekkel való kereskedelemre szorítkozik, melyekkel a havasaljai városok: Nagy-Halmagy, Brád, Abrudbánya, Zalatna és olykor Gy.-Fehérvár piaczeit keresik fel s minthogy a mócz földje gabona-termesztésre teljesen alkalmatlan: készítményeiket legszívesebben kukoriczával cserélik fel.

Ilyenkor a mócz asszonyok, sőt a leányok is lóra kapnak s míg apró mokány lovaik lépésben haladnak, orsóikon egykedvűen eregetik a fonalat, hogy a kecske és juh-gyapjuból aztán otthon darócruhát szőjenek. Teljesen megokolt, hogy az ily kirándulások, különösen a leányoknál, valóságos eseményszámba mennek, mivel az emberi társadalommal jóformán csakis ilyenkor jönnek érintkezésbe, hisz otthon, a havason, az elszórt falvakban, a nagy távolságok miatt, néha még szomszédjaikat is alig ismerik.

De évenként egyszer, úgy nyár derekán, a havason is szokatlanul megélénkül az élet, mikor messze vidékekről, azokból a csodálatos rendetlen-

ségű, elszórt falvakból hosszú sorokban kanyarodik fel a nép a Gaina havas csucára. Oda gyűl legkivált a közel és távol vidékek fiatalosága; oda gyűlnek házasulandó ifjak meg az eladó életvidor mőcz leányok, kik nem ritkán hozományukat is kirakják. Valóságos leányvásár ez; egy, a régmúlt időkbeli fennmaradt felette érdekes romantika, mely a modern kor kultuszával szemben is megtartá bizarr eredetiségét.

Ha a felek között megegyezés jön létre, úgy mindnyájan a mulatozók sátorába vonulnak, hol javában szól a cigányok zenéje s egymás után ürülnek a poharak. A mulatság aztán késő éjjelig eltart s a fiatalok, mint jegyesek térnek vissza; a jegyváltást pedig csakhamar házasság követi.

A leányvásár néha komplikációkkal is jár. Megesik nygánis, hogy egy leánynak egy időben két kérője is akad, mi a vetélytársakat egymás ellen tüzeli. Ilyenkor a szóváltást rendszeren a fejek és oldalbordák kölcsönös megöklözése követi, minek csak a semleges hatalmasságok intervenciója vet véget. Ilyenkor is tekintélyével legelő a pápa jár.

Még e század közepéig Zalatnán divatban volt a leányvásár, sőt e szokás még a Székelyföldön sem ismeretlen, nevezetesen Görgény-Szent-Imrén — napjainkban is szoktak ilyfajta vásárokat tartani, melyek — úgy látszik — szintén a havasi izolált társadalmi élet követelményét alkotják.

Az erősen nivelláló új-kor, mely a népeletnek, ugyszólván naponként egy-egy romantikus vonását semmisíti meg: ez őseredeti népszokást, a leányvá-

*) Mutatvány az E. K. E. által kiadott „Erdély” című képes folyóiratról.

szer mellett az intézmények fejlesztik a szükségleteket és nem a szükségletek az intézményeket.

Ez a rendszer helyes is volt addig, míg a kezdet nehézségeivel küzdöttünk, addig, míg a társadalom annyira fejlődött, hogy a maga erejéből haladhat tovább. Most azonban már más utra kell térni. Az ut első akadályával meg kell már küzdeni: az őstermelői és kereskedői osztályok közti ellentéteket ki kell már egyenlíteni. Eszméket ez irányban produkáltak többen is újabban; gróf Széchenyi Imre ép a minap a főrendiházban hatásos beszédben ösztönözte a fiatalságot arra, hogy dolgozzék s hogy tanulja meg a saját lábán állni és járni. Az önállósítás buzdító szeréül gróf Széchenyi Imre hatékony eszközként említette a szabad végrendelkezési jog behozatalát, melynek következményképp minden fiatalember a saját munkájára volna utalva s nem érezné boldogulását előre is — legalább anyagi szempontból — feltétlenül biztosítva. Tagadhatatlan, hogy ez az angol példán épült eszme befolyással volna ifjaink felfogására a munkát illetőleg, de az angol példa ebben sem vehető át azon mód. Mert itt is lényeges különbség van Anglia és magunk között. Angliában a szabad testítés ismét csak szimptomája egy nagy nemzeti öntudatnak, amely a munkát alapozza és megbecsüli a munkát s annak meggyőztetését minden irányban. Nálunk a szabad végrendelkezés behozatala ismét hivallból való protekciója lenne a munkának. Pedig ami nálunk hiányzik épp az a munka társadalmi s nem állami és törvényes megbecsülése. Birtokos társadalmunk a kereskedőt vagy iparost szinte valami szükséges rossznak nézi, de sem nem tekint rá, sem magának, aki esetleg magyarságban és urivoltában egyenrangú lehet a birtokos magyar urral.

Viszont iparosaink és kereskedőink is bizonyos megkülönböztető reverenciával néznek föl a földbirtokosra. S ezért szántalan példáját látjuk annak, hogy kereskedők, iparosok életük nehéz és becsületes munkájával szerzett vagyonukat nem biztosítsák s állandósítják azzal, hogy fiaikat beültetik a régi üzletbe, folytatni az apa művét, hanem éltes korukra feladják üzletüket földbirtokot vesznek s fiukat gazdának, más szóval urnak nevelik.

Közbejárszik szerintiünk igen lényeges körülmény gyanánt, hogy nálunk a gyár- és a nagykereskedelem Budapestre koncentráldik, a hol semmi alkalma nincs az ipari és kereskedelmi köröknek a birtokos körökkel való összeolvadásra.

A munka megbecsülése, ez a magyar társadalmi osztályok egybeforásának összetartó anyaga, enyve. Ez volt a vezéreszméje báró Eötvös Loránd akadémiai megnyitó beszédének is. A míg meg nem becsüljük, bármilyen formában nyilatkozzék is az meg, míg meg nem megy át a közudatba, hogy kereskedelem, ipar és földművelés az egy-egy nemzeti munkának más-más alakban való megjelenítése, addig nem lesz modern társadalmi és gazdasági élet Magyarországon.

Krónika.

Délafrikai háború. Az óriás angol hadsereg nyomul előre s a fele egész Anglia örömmel nézi. Az angol hadsereg több mint egy fél évi küzdelem után s annyi ember élet árán talán eljut azon pontig, hol a háború kezdetén kellett volna állania, t. i. Transvaal határáig s bárny könynyűnek mondják is az angolok az ezután től őnődőket, Transvaal elfoglalása nem fog oly gyorsan menni, mert az összes bur haderő a határon van koncentráltva s a küzdelem fog az az utolsó csepéig s az eddigiekkel össze lehet remélni, hogy az angolok kért arthassanak. A burok élet feltétele az, hogy tartsák meg a munkát addig, míg az európai hatalmak elérkezettnek látják az időt a közbe-

lépésre s ha a párisi világiállítás véget ér, Franciaország lesz remélhetőleg az első, ki erabló hadjárat befejezésére lépést fog tenni. Amerikában már hatalmas mozgalom indult meg a burok érdekében s Transvaal békeküldöttséget nagy fényvel fogadták, de ezen rokonszenves tüntetéseknél ez idő szerint csak akadémikus értéke van, a buroknak jól eshetik, de ügyükön nem igen fog segíteni, az igazi erőteljes akció csak Európából jöhet s talán nem sokára jönni is fog. A harcstéren az angolok most is csak olyan tehetetlenek, mint eddig, mindig nyomulnak előre, mindig foglalnak el újabb meg újabb hadállásokat, de a burokat sehol és soha nem képesek megverni, ellenben hol ütközetre kerül a dolog, mindig a burok győznek. Így most is, a nagy angol diadalnámor közepette a burok megverték a régóta ostromolt Maffeking felszabadítására siető hadosztályt, egy-egy csomó angolt elfogtak, de ez valószínűleg csak kezdete lesz azon vereségeknek, melyek az angolokat még ezután éni fogják.

Az országgyűlésnek ismét akadt tongori kigyója, ismét kísért ott az összeférhetlenség réme. Mióta Ugron Gábor zabszállítási ügyében a felmentő ítéletet meghozták, egymást érik az újabb bejelentések ugy Ugron Gábor, mint a kormánypárt több hivalló egyénisége ellen s hír szerint a szociálisták, kiknek keze ebben a dologban működik — minden képviselő ellen, ki a képviselőségen kívül valami más állást is visel — meg teszik az összeférhetlenség bejelentését.

Eddig már egy csomó bejelentés történt.

Ez által a szociálisták az egész parlamentet diskreditálni akarják. És a legújabb hece sok bajt és kellemetlenséget idézhet elő, de a kitűzött cél elérésére nem fog vezetni, mert azon körülmény, hogy egyik-másik képviselő valamely részvénytársaságnál igazgató vagy felügyelő, még nem képez összeférhetlenséget, ha csak azon társaság üzleti összeköttetésben nincs az állammal vagy ha a képviselő állását nem használja fel arra, hogy ennek révén magának meg nem engedett hasznokat biztosítson. A sok bejelentés tehát csak arra lehet jó, hogy az országgyűlés munkáját szaporítsa.

A quóta küldöttség röviden elvégezte a magadolgát s most is, mint a múlt alkalommal 344. szavazatlétszámban állapította meg Magyarország névzet az arány.

A delegációk élési megkezdődtek. A magyar delegáció hadügyi albizottsága nem egészen egy óra alatt állanosságra meggyűlést tartott a jövő évi hadügyi költségvetést. Egy órai tárgyalás után a delegáció hadügyi albizottsága általánosságra rendelkezésére bocsátott Krieghammer urnak 303 millió 818.481 koronát, a részletekben pedig ebből az ösz-

világ és az 1848-49 évek borzalmai még sokáig fognak beszélni. E véres mozgalmak vezetői is, mint Hóra, Klossa s legutóbb Jánk A. n mind aylan e vidék szülői.

Pedig a mócz, mint az oláh nép általában, nem egy szép jellemvonással bír, sőt a poezia ránt való hajlamot sem lehet tőle elvitatni, a mai népdalaiban és régiiben tükröződik vissza. Irten van, hogy ugy szólva minden, hogy vagy szíthez, egy-egy csodás regét fűz.

A Gaináról és a leányvásár következtetésére a néprege maradt fenn.

Egy jószágos, világos szép tündér élt a Gaina-hegy tetején, kinék fényes palotája messze, messze vidékekre ellátszott. Távol országokból évenként sok dőlőzég királyfi kereste f és kérte meg kezét; de ő tündéri voltáról egyikért sem akarta lemondani, mivel az örökifjúságot többre becsülte a szerelemnél. Hanem azért mi sem volt kedvesebb előtte, minthogy a környék szegény eladó leányait gazdag hozományba részesítse, mert jól ismerte a férfiak szívét, hogy azokat a házasságnál legfőképpen a haszonlesés és önnérdek vezérli. Ezért, mindenik férjhezmenő leány, ha udvartat fellekereste egy szép, színarany tojás. Kapott ajándékba. Igen, me a tündérnek egy olyan aranytollu tyukja volt, mely minden nap három színarany tojást tojt. Persze, ennek híre futamodott s három móczlegény abban egyezte meg, hogy az aranytollu tyukot, bármilyen áron, ellopja. Hogy pedig a tyukot elkerüljék, mind hárma leányt öltözködött s az öltözköppén kért bebozsátatást. A tündérpalota felőlszemü vén kapusa gyanutlanul a tyuk előttük kaput s a mint a tündér meghallotta, hogy

három eladó leány érkezett, megparancsolta, hogy hozományul mindeniknek egy-egy aranytojás adjanak. A vén majorosné, a kire az aranytollu tyuk bízva volt a tilalom ellenére, a három álléánynak az aranyketrecben ülő tyukot is megmutatta; de csakhamar keserűen lakolt balgaságáért mivel két legény a majorosnét megkötözte és száját betömte, miközben a harmadik tolvaj az aranytollu tyukot a ketrecből kikapta. Csak akkor látták, hogy egyik sarokban egy szakasztókosár aranytojás hever. Utezu! Azt is felkapták a tolvajok s nyomban az asszonyra zárk a felszer ajtaját. Aztán futásra vették a dologot; de mivel a tyuk a tolvaj hűna alatt elrikantotta magát nyilvánvalóvá lett a tolvajság. Az örök nyomban megfűjták a vészkiáltókat, mire egy csapat lovas iramodott utánok; de mert időközben az est is beállott, a tolvajokat nem sikerült elfogniok. Hanem az egyik tolvaj a kosarat futásközben az Aranyos partján el ejtette, mire a széttört tojásokat a folyó hullámai elkapták; de az aranytyuk az övék lett s közös akarattal egy barlangba zárák, a honnan még sokáig kihallatszott kodácsolása.

A csodaszép tündér eközben az emberek halátlansága miatt, nagy buba merült és nemsókára végkép el hagyta palotáját s aztán földig leromboltatta; de azóta az Aranyos folyó mindig aranyfövenyt hord medrében s e vidék hegyeiben aranyat bányásznak, sőt azt mondják, hogy a Gaina hegy csúcsa sok időn át a sziklák között aranytojásokat talált a nép s mint hiszik, ez idő óta gyűl fel évről-évre a havasi nép, ez idő óta verődnek össze a házassulandó ifjak és eladó leányok.

szegből nem fog lefaragni egyetlen koronát sem. Horánszky Nándor, Pulszky Ágost és Ernusz Klemen delegátusok ugyanabból a tapasztalatból kiindulva, hogy a költségvetésbe beállított szükségleti és reformtélételekről soha nem tudni, mekkorát fognak nőni a következő esztendő költségvetéseiben s hiteltülpésekben — némely komoly kérdéstintétek a hadügyminiszterhez. Krieghammer báró azonban csupán annyit válaszolt, hogy jövőben csak az ágyukra lesz nagyobb követelése, de ezzel aztán már a ránk következő évben előáll. Vajon mekkora lesz ez a nagyobb követelés, erről hallgatott a hadügyminiszter.

Obstrukció. Most csupa obstrukcióból áll a világ. Ausztriában obstruálnak a csehek a nyelvtörvény miatt, Olaszországban a házszabályok módosítása ellen és Németországban a lex Hentzi miatt, tehát a nemzetek parlamentjei ugyancsak változatos képet mutatnak s ha valakinek az jutna eszébe, hogy a gorombaságokból, vagy a legmagasabb rendű közesend háborításból lecskét vegyen, annak legjobb iskolája volna az osztrák vagy olasz országgyűlés, hol nap-nap után a fékevesztett emberi szonvedély példátlan jelentei játszódnak le. Ha valaki kiszámítaná, hogy ezek a jelenetek mibe kerülnek az országnak tán a tüzes honatyáknak is elmeben kedvök a honmentés ezen lármás módjától.

Legsürgősebb teendőink a Székelyföldön.

(Folytatás.)

Az istállóval kapcsolatosan gondoskodni kell arról is, hogy arra az időre, midőn a rosz időjárás miatt az állatok a legelőre ki nem hajtatnak, takarmány álljon rendelkezésre, a mit a legtöbb helyen könnyen lehet elérni oly formán, hogy az istálló közelében jól megtrágyázott helyen takarmányt termelünk. A havasi istállókban előnye abban is nyilvánul, hogy tartós esőzés idejében az állatok nem hajtatván ki, ez által eleje vétetik annak, hogy a teljesen átázott s így megpuhult legelőn a füvet az állatok össze vissza tapossák s ily módon jelentékenyen megrongálják a legelőt.

Visszatérve a tejszövetkezetekre, reá akarok mutatni arra, hogy a gyimesi határállomástól Konstantinápoly 15 óra alatt elérhető, a konstantinápolyi piacon pedig évenként körülbelül száz millió korona értékű vaj kerül eladásra, milyen könnyen tudna tehát a Székelyföldön termelt vaj Konstantinápolyba jutni. Ezen kedvező körülményt ki kell a székelyeknek használni s pedig mielőbb, mert különben sokkal távolabbi országok fogják a konstantinápolyi vajpiacot lefoglalni.

A harmadik intézmény, amit a Székelyföldön késedelem nélkül létesíteni kell egy földhitelintézet lenne.

Erre elkerülhetetlenül sürgős szükség van. Csakis egy jól szervezett, záloglevelek kibocsátására jogosított földhitelintézet volna képes a tulajdosan eladósodott székely földbirtokosok kamatterhein enyhíteni.

Hogy pedig a földhitelintézet minél tökéletesebben megfelelhessen feladatának, szövetkezeti alapra lenne fektetendő.

Mint nagyon tanulságos példát fölemlíteni akarom itt, a Münchenben székelő szövetkezeti alapon szervezett bajor mezőgazdasági bankot („Bayerischer Landwirtschaftsbank“ in München).

Ez az intézet 1896. év végén az állam nagymérvű támogatása mellett jött létre. Nevezetesen az állam 1.000.000 márka kamatmentes forgó tőkét bocsátott a banknak rendelkezésére, mely csak az intézet teljes megszilárdulása után lesz visszafizetendő. Azonkívül jogosított a bank az államtól 3%-os kamattal a fölmerülő szükséghez képest 4.000.000 márkáig terjedő kölcsönt igénybevenni, végül az állam az igazgatási költségekre évenként 40.000 márka segélyt ad.

Ezekből is látható, hogy más országokban mily messzemenő állami támogatásban részesülnek a földművesek. Németország különösen sok áldozatot hoz földművesei érdekében, a mint azt a „Németországi mezőgazdasági szövetkezetekről“ írt munkámban (megjelent György Jakab Márton utó-

dánál, Csik-Szeredán. Ára 1 kor. 20 fillér) is kimutattam.

A bajor mezőgazdasági bank rövid főnnállása daczára hatalmas lendületet mutat, a mit különösen bizonyít forgalma. Eddig összesen 35.000.000 márka értékű záloglevelet bocsátott ki a bank. A kamatláb a törlesztéssel együtt $4\frac{1}{4}\%$.

Ehhez hasonló intézet volna a Székelyföldön is létesítendő s az én tapasztalataim szerint nem is ütköznék a keresztülvitel nagy nehézségben. Hogy miként lenne egy ilyen intézet megteremtendő s különösen, hogy honnét lehetne a szükséges tőkét beszerezni, azzal más alkalommal szándékozom foglalkozni.

Most csak azt kívánom még megjegyezni, hogy a létesítendő intézet vezetésénél magasabb szempontoknak kellene irányadónak szolgálni. E tekintetben kiemelem, hogy ennek az intézetnek feladata lenne pl. az árverésre, vagy egyébként eladásra kerülő birtokokat nyilvántartani s oda igyekezni, hogy ezek lehetőleg székelyek kezébe kerüljenek, hogy ekként a székelyföld a székelyeknek legyen megteremtendő.

A székely földművesek állapotával foglalkozva lehetetlen még két dologról meg nem emlékeznem, az egyik az iszákosság, a másik pedig a birtokrendezés.

A székely nép egy részén valóságos átokként nehezedik a pálinka.

Ez a rettenes ellenség elpusztítja az élők erejét, vagyonát, erkölceit, börtönbe juttat számtalan jobb sorsra érdemes székelyt s megmérgezi a jövő nemzedéket.

Félelmetes módon terjedt el az utóbbi években úgy, mint sajnos másutt, a székelyek közt is a pálinkaivás. Annak a pusztításnak, a mit a pálinka a székelyek közt véghez visz, gátat kell emelni, a kormányának s a helyi hatóságoknak minden lehetőt el kell követni, hogy a koresmák a legszigorubb ellenőrzés alatt álljanak. Mindenek előtt szükséges, hogy a koresmai hitelkezés végleg eltiltassék, valamint, hogy a záróra szigorú betartása biztosíttassék.

A magam részéről különben abban a nézetben vagyok, hogy az iszákosság elterjedése gátolható volna az által is, ha a koresmáltatási jog engedélyezésénél nagyobb körültekintés és lelkiismeretességgel járnának el a hatóságok, t. i. ha igazán csak jóra való, tisztességes embereknek adnának csak koresma-engedélyt. Így legalább megszűnnék az, hogy a koresmások is csábítja, erőlteti vendégeit az ivásra s különösen nem fordulna elő, hogy a már teljesen ittas állapotban lévőket még mindig itatja. Ilyen formán megközelíthető volna, hogy a koresma az lenne, ami voltaképp a rendelkezése, t. i. üdülő, mulatóhely, nem pedig egészséges erkölcespusztító fészkek, a hol az is napirónden van, hogy az ittas embereket becsapják és kifosztják.

A birtokrendezést illetőleg csak annyit kívánok megjegyezni, hogy bármennyire szükséges a birtokrendezés és annak mielőbbi befejezése, ép oly szükséges foglalkozni a birtokrendezés azon következményeivel, hogy a földművesek közül sokan hátrányosabb helyzetbe jutnak annál fogva, hogy a legeltetési és fajtási joguktól elesnek. Előtteim legalább világos, hogy a birtokrendezés után a székely kivándorlás még nagyobb arányokat fog ölteni, s hogy itthon a székelység bizonyos rétegeiben a szegénység terjed.

Nézetem szerint itt a telepítés kérdésének kell előtérbe lépni, ilyenformán lehetne a kivándorlás és az elszegényedés terjedése ellen gátat emelni.

(Vége köv.)

Irodalom.

A németek. Az előhaladott kultúra magasságából visszatekintve, bizony különösnek látszik a nemzetek ősi élete. Pedig a legkifejlettebb és legbonyolultabb nemzeti jellem mélyén is ott rejtőznek az ősi elemek. A Vilmos császár harezra folyton kész katonái, akik óriási meneteket tesznek, világ-híres csatákat vívtak a „Kaiser“ egy bátorító tekintetért, s midőn megszereztek neki az egyesített Németország császári trónját, csak öt, öt látták hőseket, maguk felett valónak, s a legmélyebb hódolattal állották körül trónja lépcsőjét, — ezek a katonák nem mások, mint a középkor keresztos lovagjai;

itt a hit, ott az állameszme lelkesíti őket, onnyi az egész különbség. S a kőcsipkéből való gyönyörű templomok titokzatos félhomálya éppen olyan gondolatokat ébreszt a szőke germánfejekben, a melynek az őskor wigwamszerű kunyhóiban támadtak. Erőtéljes és erkölcsös volt ez a nép akkor is, mint ma. Izmos és zúzás legények, nem esenovésznak el gyermekszerelemben; egyszer szeretnek, mint a sasok, de azontul mindig hűvek maradnak, mint a sasok. A férfi nászajándékul is felkantározott lovat, pajzsot, dárdát küld a nőnek, kit élete felének tekint mindenben a világon. Későig alusznak, meleg vízzel mosdanak, a hideget nem igen szeretik. Erősen étkeznek, s a lakomákra is fogyorosan járnak. Italuk árpalé, csak a rajnamellékiek boroznak. Lakomák után vitézi játékok járnak: az ifjak rájuk szegzett kardok és dárdák közt szökdelnek meztelenül. Erősen szótartók. Szerencsejáték közben néha magát is felteszi, a ki már mindent elvesztett. S ha újra vesz, szó nélkül hagyja megkötöttni s eladatni magát. Ezek a Tacitua-korabeli őserények, a szinte leányos szemérem, az erő, szótartás és szófogadás, ma is — a nagy francia forradalom után — éppen oly jellemző vonások, mint az őskor homályán. A ge már őskorral és őstörténettel behatóan foglalkozik Dr. Borovszky Samu, akadémikus, a Nagy Képes Világtörténet most megjelent 67. füzetében.

A 12 kötetes nagy munka szerkesztője Marczali Henrik, egyetemi tanár, a IV. kötet szerzője dr. Borovszky Samu. Egy-egy kötet ára diszes félbörkötésben 16 korona; füzeteként is kapható 60 fillérjével. Megjelen minden héten egy füzet. Kapható a kiadónál (Révai Testvérek, Irod. Int. Rt. Budapest, VIII., Üllői-ut 1°.) s minden hazai könyvkereskedés utján.

Ujdonságok.

— **Időjárásunk.** A fagyos szentek után a levegő néhány napra felmelegedett, de azután bő eső következtében hideg szelek keltek fel s a légkört egészen lehűtötték s ma úgy néz ki az időjárás, mintha még egy sor fagyos szent következne; pedig a tavasz utolsó réme, Orbán napja még elég távol van. Így tehát a mostani hűvös időjárás épen nem normális. Most már attól lehet tartani, hogy ha a napokban nem enyhül meg az idő s e hó 25-én Orbán napja ily hideg mellett köszönt be, sokkal nagyobb fagy fog lenni, mint a fagyos szentek napjain, melyek tudvalevőleg nálunk igen enyhén viselték magukat s nagyobb kárt egyáltalában nem okoztak.

— **Hymen hír.** Különte Mózes közdivásárhelyi vendéglős, az ev. ref. egyház főgondnoka f. hó 15-én házasságra lépett, városunk egyik legszebb hölgyével, Jancsó Róza kisasszonnyal.

— **Főispánunk ünneplése.** Szép és megható ünnepély folyt le e hó 14-én S.-Szt.-Györgyön hatálykai Potsa József főispán v. b. t. t. és es. és kir. kamarás tiszteletére. E napon töltötte be főispánunk 64-ik élet évét s nagyszámu tisztelői megragadták ezen alkalmat, hogy szeretetüknek és tiszteletüknek kifejezést adjanak. Nem volt ez egész megyére kiterjedő ünnepség, nem is volt annak hivatalos jellege, de annál bensőbben nyilatkozott meg abban a szeretet azon férfiu iránt, ki 24 év óta vezeti ezen megye ügyeit példátlan eredményekkel. Az ünnepség a hivatalos tisztelgések teljesen mellőzve voltak: de azért számosan fejezték ki a főispán előtt őszinte ragaszkodásukat. Déli 1 órakor ötven terítékű ebéd volt Potsa főispánál, a melyen a tisztviselő és hivatalnoki karon kívül, képviselve voltak Háromszékmegye közigazgatási bizottsága, birtokosai. Jelen voltak: Beksics Guztáv Seps-Szent-György város, dr. Székely György az ilyefalvi kerület, dr. Béldy László a közdi választókerület országgyűlési képviselője, dr. Hermann Antal egyet. m. tanár stb. A hol ily disztigvált társaság van jelen, ott ékes pohárköszöntőkben sem szokott hiány lenni s így ezen ebédet is a házi gazdaságmert lekötőlező szívélyességén kívül a toasztok egész sora élénkíté meg, melyek nagy részben az ünnepelt főispánt éltették.

— **Verekezés.** Bertalan Ferencz almási lakost f. hó 13-án éjjel 11 órakor régi haragosa Fábán Gyárfás megamadtas megbicskázta. Fején és hátán több súlyos sebet ejtett rajta. A sértettet súlyos betegen szállították be a közdivásárhelyi kórházba, a tettést pedig a csendőrség vette gondozás alá.

Hirdetések.

20% engedményt kap mindenki,

GUMMI

és halhólyag, az egyedüli legbiztosabb, legmegbízhatóbb és teljesen ártalmatlan, gyorsan és könnyen alkalmazható övszer férfiak és nők részére. Árátuezonként eredeti párisi minőségben frt 1.—
2.—, 3.—, 4.—, 5.—, 6.—, 7.— és frt 8.— Bouts
americ. tuezatja frt 3.—, 4.— és frt 5.—
Női övszerek: Hasse tanár-féle frt 3.—
Menisga tanár-féle frt 2.50, dr. Earlet-féle frt 3.—
darabonként. Ezen női övszerek százszor is használhatók.
Hölgy szivacsok, valódi párisi, tuezatonként frt 2.—, 3.—, 4.—, 5.— és frt 6.—
Diana öv havi kötő nőknek, legjobb a világon, darabja frt 2.50.
Kimerítő árjegyzék zárt borítékban ingyen es bérmentve. Megrendeléseket pontosan és diszkréten eszközöl utánvét mellett vagy a pénz előleges beküldése után.

J. REIF,
Bees Brandstätte 3.
1881-ben alapított hírneves higiéniai specialista cég.

20% engedmeny!

kí e hirdetesre hivatkozik!

OKL. ÉPÍTÉSI VÁLLALKOZÓ!

Elvállal mindennemű szakmába vágó munkát, helyben és vidéken anyaggal és anyag nélkül jutányos áron; raktáramban mindennemű építési anyagok vannak készletben, pl. stuccatur nádfonal szozzávaló szeg, az alapfalakra ruganyos aszfalt lemez, mely a felső helyiségeket a nedvességtől megóvjá, tűzbiztos kátrány tetőfedő lemez, hozzá való szeggel, nedves falak szárazra való tételére elszigetelő aszfalt szilárd állapotban kiválóan lakhelyiségek, pinczék, raktárak, stb. helyen kiválóan bizonyult folyékony elszigetelő aszfalt lakk, csakis olyan helyen használható, a mely hely a napsugarainak kívannak téve, drót kerítések, drót kapuk és ajtók csinos kivitelben s nagy választékban, gombás szobák kiirtására bizonyos és olesó szer stb., stb. munkálatokra és anyagokra a legkedvezőbb ajánlataimat fogom a nagyérdemű közönség elé ajánlani, figyelmes, pontos, csinos, jelenlegi igényeknek megfelelő kiszolgálást ígérve s szíves pártfogást kérve kiváló tisztelettel:

(54. 2—3).

Nagymihály Sándor,
építész Kézdí-Vásárhelyt.

Sz. 173—1900. g. b.

Meghívás!

Az „Erdélyi gazdasági egyesület” 1900. évi június 5-ére sepsi-szentgyörgyre, a városház disztermébe „országos gazdaértekezlet”-et hívott össze.

Midőn tehát megyénk székhelyén, hazánk közgazdasági érdekei előbbrevitelére végeredményében messze kiható kérdések adatnak elő kiváló szaktekináltyak álta!; óhajtanám, hogy megyénk közgazdasági és kulturális érdekeiért, lelkesedni tudó közönsége ez országos gazdaértekezleten részt vegyen.

Az értekezlet alkalmából június

4 én este ismerkedési estély. Június 5-én délelőtt 9 órától kezdődőleg közgyűlés; gyűlés után közebed; délután 3 órakor jutalmazásokkal összekötött lókiállítás.

Este a sepsi-szentgyörgyi jótékony nőegylet tánczezel összekötött estélyt rendez. Június 6-án kirándulások. Elszállásolásra gondoskodva lesz. Részletes program a közgyűlés napján kapható. Kiknek szállás kell közebeden, vagy kirándulásokon részt óhajtanak venni, azt jelentsék be Sepsi-Szentgyörgy város polgármesterénél.

Sepsi-Szentgyörgy, 1900. évi május hó 11-én.

(63. 1—1.)

Potsa József,
főispán,

Sz. 378—1900

végrh. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a kézdivásárhelyi kir. járásbírósa 1899. évi V. 405. számú végzése következtében Dr. Szentiványi Árpád ügyvéd által képviselt Bürger Adolf javára Márkosfalvi Forró Albert ellen 588 K. s jár. erejéig 1899. évi október hó 13-án fogatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 1170 K. becsült következő ingóságok, u. m. két nagy kaval széna, mint egy 40 szekér az udvar mellett, a patak mellett 10 szekér széna, egy bival és egy fehér tehén, két borju, egy három éves tulok, 25 drb fél éves malacz, nyilvános árverésen eladotnak.

Mely árverésnek a kézdivásárhelyi kir. járásbírósa 1899. évi V. 405. számú végzése folytán 588 K. tőkekövetelés ennek, 1898. évi november hó 3-ik napjától járó 5% kamatai, 1/3% váltó díj és eddig összesen 196 K. bíróság már megállapított költségek erejéig Márkosfalván, a helyszínén leendő eszközölésére 1900. évi június hó 5-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitézetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárvorezendő ingóságokat mások is le és felülfoglalták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Kézdí-Vásárhelyt, 1900. évi május hó 15-ik napján.

Kakutsi Ádám
kir. bírósági végrehajtó.

(62. 1—1.)

275 —1900.

végrh. szám.

Árverési hirdetmény.

Alulírt bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében

ezennel közhírré teszi, hogy a kézdivásárhelyi kir. járásbírósa 1900. évi 523. számú végzése következtében Deutsch Simon ügyvéd által képviselt Koczó Pál javára Márkosfalvi Forró Albert és Forró Imre ellen 2000 kor. s jár. erejéig 1900. január hó 29-én fogatosított biztosítási, 1899. évi július hó 12-én fogatosított kielégítési végrehajtás útján lefoglalt és 3600 koronára becsült következő ingóságok, u. m., Forró Albertnél 6 lóerejű mozdony, cséplő szekrény, szekerek, herefejtő gép, gyapjufésülő gép mángorlóval, arató, kéveket gép, triór rosta, malaczok, lovak.

Forró Imrénél 3 éves pej kanca, 2 éves fehér borju, fejősbival, hót darab fél éves sertés, kilencz darab szopó malacz, egy uj széna préselő gép, két ökör 25 drb juh és szekerek nyilvános árverésen eladotnak.

Mely árverésnek a kézdivásárhelyi kir. járásbírósa 1900-ik (vi V. 523. számú végzése folytán 2000 kor. tőkekövetelés, ennek eddig megítélt kamatai és eddig összesen bíróság már megállapított költségek erejéig Márkosfalván a helyszínén leendő eszközölésére 1900. évi június hó 1-ső napjának délelőtti 9 órája határidőül kitézetik és ahhoz a venni szándékozók oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-a értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárvorezendő ingóságokat mások is le és felülfoglalták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t.-cz. 102. §-a értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Kézdí-Vásárhelyt, 1900. évi április hó 12-ik napján.

Kakutsi Ádám,
kir. bírósági végrehajtó

(61. 1—1.)

Eladó villatelek.

Kovácsna-Vajnafalva fürdőn, szemben a Nagy Dénes sörgyáros ur villájával, egy tartós, jó kerítéssel körülvett

villatelek

szabadkézből jutányosan eladó.

Értekezhetni **Gelenczén, Csiby Tamás** plebános, telektulajdonossal. (60. 2—?)

Csak ezzel a törvénysz. bej. védőjeggyel valódi.
LONDON, Chief Office S. W. 48 Brixton Road.
Főraktárak:
Barmann, Angol India. Agen. Záhrah. Algier.
Amsterdam, H. Sanders, Rokin 8.
Basel, Szt. János gyógtár, W. Kratz.
Belgrad, Nikola A. Delini, gyógtár Mihály fejedelemhez, Központi raktár Szerbia részére.
Berlin, C. Bologna, Bruzelles, Pharmacie Ch. Delacroix & Co. Budapest, Török J. Dr. Egger L. és J. Cairo.
Cöln a. Rh., Noris.
Debrecen, Rich, Luxemburg, Schmidt P., gyógtár.

THIERRY A. mell- és gyomor-balzsamát

(a melyet az egészségügyi hatóság megvizsgált)
az egész világ kedveli és mindenütt keresik. Csak akkor valódi, ha az oldalt látható zöld, a törvény-széknél bejegyzett „apáca”-védőjeggyel van ellátva. Földmulhatatlan szer minden **mell-, tüdő-, máj-, gyomorbetege** ellen stb. **különleg is kitételek hat és sebet gyógyít.**

Egy próbálveg bérmentesen 1 korona 40 fillér. Széjjelküldés **csak** előzetes fizetés esetén.

Thierry A. centifoliakenőcse

(csodakenőcsek nevezik)
utolérhetetlen szívó erejű és gyógyíthatásu. Operációkat a legtöbb esetben fölöslegessé teszi. E kenőccsel egy 14 éves, gyógyíthatatlannak tartott esontszut, ujabban pedig egy 22 éves rákszerű bajt gyógyítottak meg. Antiszeptikus és gyógyíthatásu mindenféle seb gyuladásánál.

Próbátégely bérmentre 1 kor. 80 fill. Csak előzetes fizetés esetén küldjük meg.

Óvakodjanak utánzatoktól és kerüljék az értéktelen, ugynevezett házi kenőcsöket s más efféléket.

Cím: **A. Thierry**, gyógtészertár és gyár a Védőangyalhoz, Pregrada Pragerhof felé, a Déli vasut mentén.

Prospektus ingyen és bérmentve.

E szerek sohasem romlanak meg és jó azokat használatra készen a házban tartani. Az összes művelt államokban bejegyzett védőjegyeimnek utánzatát a törvény üldözi.

Issigoe, Dordogne, Kopenhága, fabrikén farma. Milánó, A. Bertoloni. Malmö, Sevrige, Apot. Lejonet. Nantes, Pharmacie O. Fredet. Nápoly, Palermo. Páris, Pharmacie Française, 1 & 8, Place de la République, Pharmacie Deprey, 11, Rue des francs Bourgeois. Prága, Róma, Corso, Agenzia del Policlínico. Bonbail, Pharmacie F. Gorrath. Sarajewo, Szeged, Temesvár. Trilost, Volence. Vienne, Zürich.

Csak ezzel a törvénysz. bejegyzett védőjeggyel valódi.

57474